

«El seny, com a etiqueta, ens ha fet molt de mal»

JOAN CUSCÓ

Què és el seny en la filosofia catalana? Un caràcter distintiu o un pur atzar?

—*Seny* ha estat la paraula màgica del pensament filosòfic català. Però cal anar a pams perquè la realitat és més envitricollada del que sembla. Primer, perquè *escoles* molt diferents es van voler erigir en la “filosofia catalana”. I totes reivindicaven el seny com a element aglutinador.

—**Fem història?**

—Darrere la paraula màgica hi ha un grumoll que els historiadors de la filosofia encara han d'acabar de desfer. A principis del segle XX Tomàs Carreras i Artau i, sobretot, Jaume Serra Hunter, van recuperar l'obra de Francesc Xavier Llorens i Barba per construir la tradició filosòfica moderna a Catalunya. Llorens havia estat un catedràtic de la Universitat de Barcelona al darrer terç del XIX que encara era prou recordat, amb fama de renovador. Això els portà a parlar de la “filosofia catalana del sentit comú”. Però en la mateixa època, a més, mossèn Joan Tusquets, un sacerdot que, entre moltes altres coses, es dedicà a perseguir maçons, va dir que la “filosofia catalana” del seny és la que arrela en Jaume Balmes i la que es vincula amb la religió catòlica.

—**La cosa, doncs, no és fàcil...**

—Entre els hereus de cadascun dels dos punts de vista s'obren debats que han perdurat fins avui. Hi ha qui parla de la “filosofia catalana del seny” posant al mateix sac Llorens i Barba, Eugeni d'Ors i Ferrater Mora, el Col·legi de Filosofia

Joan Cuscó (Vilafranca del Penedès, 1971) és doctor en filosofia i especialista en musicologia. Col·labora amb la Càtedra Ferrater Mora de Pensament Contemporani de la Universitat de Girona i pertany a la Societat Catalana de Musicologia i a la Societat Catalana de Filosofia de l'IEC. Ha publicat diversos llibres sobre la història del pensament català i organitza ara el IV Congrés Català de Filosofia.

Entrevista de Ramon Alcoberro

de Barcelona i la Càtedra Ferrater Mora de la Universitat de Girona!

—**Quins autors han estat més significatius en l'anàlisi del seny català?**

—Són uns quants i des d'òptiques diferents, i a vegades oposades. Joan Tusquets, Eugeni d'Ors, Rodolf Llorens, Josep Trueta, Jaume Vicens, Josep Ferrater Mora, Joaquim Carreras Artau... Entre els actuals, Josep Ramoneda parla de “sentit íntim” i Josep Maria Esquirol de “sentit comú”. Indiscutiblement, el seny és una constant en el pensament català. I l'hem de tractar com alguna cosa més que un eslògan.

—**En el pensament filosòfic català la noció de seny, sovint convertida en “sentit comú”, ha fet fortuna, com a mínim d'ençà d'Eugeni d'Ors...**

—Segons Eugeni d'Ors, el seny és el diàleg i el xoc d'idees que permet aclarir i aclarir-nos perquè sempre pensem en algú i en alguna cosa. Perquè el pensament és part de la vida. Per tant, en el seny es retroben la raó i la intuïció, el sentit comú i el sentit individual, la contingència històrica i social i la transcendència cultural.

—**Seny i sentit comú no són el mateix?**

—Segons Llorens i d'Ors, el seny fa la tasca primera que ha de permetre la constant construcció d'un sentit comú que és un sentit-compartit i una manera de sentir-se-en-comunitat. Ferrater Mora deia també que no podem fer equivalents el sentit comú que forma, informa i transforma el pensament i la vida del sentit comú “vulgar”. →

→ —**És el seny un concepte obsolet avui?**

—Com a concepte no és obsolet, però com a etiqueta ens ha fet molt de mal perquè ha banalitzat i tergiversat, o com a mínim ocultat, la diversitat del pensament català. I el segueixen banalitzant molts polítics quan apel·len al “seny català” per convertir-lo en “sentit pràctic”, “calma”, “timidesa” “mesura” o “prudència”. És a dir, per assimilar-lo al “cornut i pagar el beure”. Amb tot, com a concepte, en ell mateix, és vàlid. De fet, la vida és moviment i lluita, resolució de problemes...

—**El seny no és cap cosa...**

—És quelcom que es guanya perquè es construeix, amb esforç. No és predeterminat. És una conseqüència de “pensar bé” (amb rigor) que afecta la manera de viure. Caldria al veure el *seny* com a hereu de la *sophrosyne* de Sòcrates i de Plató.

—**Carles M. Espinalt va escriure “seny no és timidesa”. Com es diferencien aquests dos conceptes?**

—Tal com s’entén popularment, sentit comú és timidesa. Per contra, el seny

és arriscar i transformar. És cercar, com deia d’Ors, un nou equilibri. Una nova solució als problemes. És fruit d’una dialèctica que es resol en una mirada renovada, en nous pactes.

—**Si el sentit comú tendeix a la quietud, el seny tendeix al moviment...**

—I la rauxa ja seria un pas més enllà en aquesta comprensió diguem-ne termodinàmica de la vida que D’Ors va explorar els primers anys del segle XX i que ha servit per comprendre molt millor els processos de vida i tots els sistemes vius d’alta complexitat.

—**Té sentit contraposar seny i rauxa com va fer Vicens Vives?**

—Vicens l’encertava posant aquesta polaritat sobre la taula. Per què? Perquè cap poble no és d’una sola peça. I és bo que així sigui. Després, Rodolf Llorens i Àngel Carmona han treballat bé aquests dos conceptes i van iniciar una reinterpretació de la Renaixença i de la societat catalana contemporània que permet una millor comprensió de la nostra història i de la nostra voluntat d’ésser.

—**Rodolf Llorens i Àngel Carmona van explicar la realitat catalana d’una manera molt oposada a la de Ferrater i Mora a *Les formes de la vida catalana*.**

—Vicens relacionava seny i sensualitat i això permet una concepció més coherent amb la vida que hi ha al país, amb la vida de carn i ossos. Trueta també va escriure, a *The Spirit of Catalonia*, que en tots els catalans destacats hi ha una combinació d’ideals elevats i de sentit comú. Aquesta polaritat és la que genera vida, idees i propostes.

—**Cal tenir en compte els arrauxats...**

—Ho deia Miquel Batllori a Xavier Rubert de Ventós: “Catalunya consisteix en una síntesi de la rauxa i del seny”. L’herència de Francesc Pujols també ha jugat un paper en una cultura catalana. La rauxa ha fet emergir Gaudí, Dalí i Fortuny. En la construcció d’una cultura, d’un pensament i d’una societat s’hi conjuguen la imaginació salvatge, que obliga a replantejar les coses i la imaginació metòdica, que acota allò que podem saber. ●